

MANUAL 2

YÀA KOO YO

- Na ndoo nda'a yo nu xa kuxi yo a kaxi yo ña'a, saa tu nu xa xa'an yo tàta yo.
- Xi'in náma ndoo nda'a, ta tu koo ri, na ku'ni va'a yo nda'a yo.
- Na ta'anda tyiin yo.
- Na kútyi ni'i yo.
- Na ndoo yoko nu'u yo tyi nu xa xixi yo kindoo yutyi ña'a tañu nu'u yo, ta'yu ya yu'u yo, xa tyaty nu'u yo a yaxiri yu'u yo, saa tu náñu kuñu xa'a nu'u yo.
- In kuxi a kaxi yo ña'a na ndoo nu'u yo, saa tu nu kúsun yo. Saa tu na ndoo yàa yo, nu xa koo itun ndoo yu'u ra va'a nduku yo itun ta tyinúu yo tíkoto núu nu ta yákuun yo yu'u yo, va'a tu tóso yo ñii a bicarbonato núu nu ndoo yu'u.
- Nu xa iyo kue'e yu'u yo, na ku'un yo nu na ixa tátan. Ta kúu na vali na ndoo nu'u na nu xa kana ya.
- Na ndoo ni'i tíkoto ndixin yo.
- Na kuñu'u ndixan xa'a yo.
- Ini ña'a a lampa kandityi yo tàta na vali saa káta yo ya ini yavi.

NDÍ NA KOO VE'E

Ta yakua ve'e yo, xína kiti tiku, ti'o, kiti tite'e, ndikama xi'in kiti tiin, ta ixa yákua ri ña'a yaxi yo, ta kuvi ki'in kue'e yo. Ña ka ndii na kóo ve'e, a ña'ñu nu kua'a ña xixi yo xi'in nu kixi yo.

Ndi'i kuu yo na ti'vi ve'e, su nasáa na si'i va'a ke'e ya, ve'e nu iyo ndi'i yo kuu ya, ta ndi'i yo na ndasa víi ya, saa va'a kuni na vali ti'vi na ta yaa koo nu ndee na.

- Viti tan na kúna yo vitu ye'e xi'in vitun ndika ve'e na ki'vi taty ve'e yo.
- Na ndoo ini ve'e a ti'vi vii yo.
- Viti tan na tava yo tikátyi a tikoto ndixin yo kixi yo na kani ka'ni ya, ta na ndoo ni'i ña.
- Na ndayakun ndi'i yo ini ve'e a ña'a iyo ini ya xi'in in tikoto vixan, na kánda'a yo xindu'va súkun ve'e, ná kuina kiti tite'e, ti'a xi'in ti'o.
- Nu xa ti'vi ndoo ve'e, a ndayakun ndoo ña'a, ndasi ndi'i sa'ma yu'u kisi, ko'o, yaxin, na ko'ni yaka sata ya.
- Na ndoo vitun nu ndoso ko'o xixi yo xi'in náma tyi nu yakua nu xini kiti ndikama a kiti tite'e, tioko kuanda'a ri.
- Na koo nina ve'e nu koko ñu'u, ta na koo yavi ndika ya nu kée i'ma, tyi tava ya kue'e xi'n katyi yo nu ndaki'in yo tátyi, xi'in ndutyi núu yo.
- Tikoto ñunu na kuin ye'e a ndika ve'e, saa ki'vi kiti ndikama ini ve'e.

- Na ndasi yo yavi sukun ve'e na kée kiti tiin.
- Kí'in ndoo ku'va xí'in na vali na ku'un yatyi na nu ñu'u.
- Táxi yo kóo kiti tite'e, ndikama a tioko tyi kua'an ri nu iyo ña'a kini ta vaxi ri nu ña'a yaxi yo ta kuyakua ya, xa káku kue'e xí'in yo.
- Ta ndi'i sikua'a yo ña, na ndoo nu kàa tyi'iyoy ya, na ndayakun yo xitun ñu'u yo.
- Vii na koo u kixi yo, na ndoo tikatyi ndixin, tikuii ni'ni na ko'ni yo nuu xito saa kuina kiti, ta kuu xíto ndoso tya'ma nuu, na tava yo nu kani ka'ni nu.
- Na sa'vi tikoto ñunu nu kixi yo, saa ki'vi kiti ndiyaa a ndikuin tuvi ri yo.
- Nu xa koo nu na'a tuni táta yo, na ndakita'an yo sikua'a yo yavi nu táta yo. Xika na kuita ya, koo yatyi yu'u yita, tyiko'oyo a xí'in ve'e.
- Na koo nina nu kuñu'u kiti sana yo, ta na ndóo nu ñu'u ri.
- Na xani tíku tina xí'in vilu sana yo. Tàxi yo ki'vi ri ini ve'e.
- kòso yo iba tyi'i yo xí'in tikuíi yakua tyi nu káxi yo ya xa kúu míi ya kue'e.
- Na ndasi nu kuñu'u kiti nduxi sana yo, kini, tixu'u, ta víi na kóo nu ñu'u ri, tyi nu yakua iyo ri xína kue'e kuñu ri sakoo ya kaxi yo, nda mii yo ki'in kue'e.

NA NDOO ÑA'A YAXI YO.

- Yáa na kóo na sikua'a ña xixi yo saa kí'in kue'e yo.
- Nu mii yo iva sí'i na vali yàa, koo taxi yo yakua koo ve'e, nda na vali se'e yo táxi na koo yakua nu ndee na.
- Yaa na koo tikuii ko'o yo, na tyi'iyoy ra a kutatan ra ko'o yo.
- Nu xa ko'o yo tikuíi tyi'iyoy , xí'ina na kandita ra saa va'a kani tátyi ra, yásin ko'o ra.
- Va'a tu tàan yo tikuíi ini kixi ta kándixi yo ya nu ni'ni na ndisaa ra iniñuu, ta saa kándityi yo ra nu nda'ati ko'o yo. Na ndasi va'a yu'u ña'a ñu'u ra saa kèe yáka ra.
- Ta kuu kui'i ñaxi xe'e sata xí'in nda'a yo ñakun yo sata na ndoo ya kaxi yo.
- Ña'a ya te'e, ta kuu tikuiti, ña'mi va'a ñákun yo ñunu sata ya nu xa ndóo ya.
- Na ndakaxin vii yo ndutyi, tyi ñu'u yúu xí'in ya a yákua ya, ta ná ndóo va'a ya saa tyi'iyoy ya.
- Nu xa kuxi yo ndivi na ndóo sata ya saa ta'vi yo ya.
- Va'a ka na tyi'iyoy ndivi kaxi yo tyi ñaxi te'e sata ya nda ini kuvi kée kiti kue'e vali, ta kuvi tava ya kue'e kun tixi xí'in yo a ta'vi ni sata yo. Ta kuu ndivi xa vaxi kùnii ra, káxi yo ya, saa tu nu xa iyo kue'e mii te'e sata ya.
- Ini ñunu tyikua'a yo ña'a sakun yo súkun ve'e.
- káta sukun yo yatyi nuu iyo ña'a xixi yo, na ndasi yo xí'in tívavo nda'a yo yu'u nu xa káta súkun yo. Ta xa ndo'o ndo sayu xí'in tikoto yakun ndo xitin ndo, ta nda'a ndo tikuíi.

- Ta tu kumíi ndo kue'e, a tikue'e nda'a ndo, ke'e ndo ña'a kúxi na tyi ya'a kue'e kun ña ini na ve'e ndo. Va'a ka ku'un ndo xi'in na ixa tátan na taxi na tátan nda'a ndo.
- Tin ndo xu'un a kiti nu xa sikua'a ndo ña'a kuxi na.

KI'IN NDO KU'VA XI'IN KUÑU

ki'in ndo ku'va xi'in kuñu kini a kuñu sindiki tyi sava ri kimíi kue'e, ta ku kini tinti'i va'a ri, ná tyi'iyó va'a ya saa kuxi yo tyi sava ya kumíi ndivi tikuxi nani, ta kuina ri ini yo kuxi ndi'i ri ña'a xixi yo.

Inka tu kiti tikuxi iyo kuñu kini, kuvi kuina ri kuñu yo, ta koo ri ini xini yo, nu xa tava ri kue'e xa ndatuvi ya xi'n na vixin xi'in na, in tyatyi ndikuu kuñu na, ta kuandaa ka'ni xini na xi'in ri.

Na tyi'iyó va'a kuñu yo saa kaxi yo ya.

Sava tu ri tikuxi xína ri yavi sí'ia yo, ta kata ni ixa ri, na vali kumii tikuxi ñi'i na yavi sí'ia na ta sava kòo nda'a na, sákaa tí'vi na luku nda'a na yaxi na ña'a.

Sava kiti vali xikoo ri tikatyi ndixin yo a nu xito kíxi yo. Ta kuvi ki'in yo kue'e xi'in ri.

ÑA'A VAXI INI KAA

- Ta kaxi yo ña'a vaxi ini kaa, xi'ina ndikata yo míi kaa saa kàn yo yu'u ya, tyi sava tata kiti tin yu'u ya ta ndee ni kue'e tava nduta ka'a ri a sí'vi ka'a ri kiti tí'in.
- Nu xa kuna yo yu'u kaa ta in káyu yu'u ya kee tatyi, kaxi yo tyi va'a ka.

NA TYIKUA'A YO A SA'VI VA'A YU'U ÑA'A.

- Na tyikua'a va'a yo ña'a xixi yo, na sa'vi yu'u ya saa ndá kiti vali nuu ña.
- Súkun tyikua'a yo ña'a na ke'e kiti ya.
- Na ndasi va'a yu'u ya xi'in sa'ama ta va'a tyikua'a ndo ya ini kaa vixin.
- Na ndásaa va'a ña'a saa kuxi yo.
- Táxi ndo kuita yatyi na vali nu ndoso ña'a ní'ni tyi koto ndíi na.

YÁA NA KOO LAMPA KE'E ÑA'A XIXI YO

Ndikuu lampa a ña'a xiniñu'u yo kée ña'a kúxi yo, na ndoo ya xi'in nama, táxi yo kóo yákua ya.

Na xikua'a yo lampa xa ndoo ini itun ndasi va'a ya, sáa kèe kiti a yaka.

Ndikuu lampa xiniñu'u na vali, na ndoo va'a ya xi'in nama, na kée va'a nama ña tyi tava ya kue'e tixin na vali.

TAKA

Ta xina'a iyo nina taka tayu xi'in ñu'u, ta vitin nina xe'e te'e xi'in lampa xáta yo, kaa te'e xata yo nu ñu'u, ixa xatu ndi'i yo ñu'u nu ndée yo, nu xixi yo, ini kúu xata yo taka.

Kua'a nu taka iyo:

Íi. taka a xe'e va'a ta'yu ta nduu ya xa'an nu ñu'u.

Uvi. taka koo ta'yu. Ta kuu lampa, tutu ñu'u ña'a, káa.

Uni. Taka xátu ta'an nduta xa'mi iku, ndtuta xi'i kiti, xa'an ke'e xa'a itu, pila xi'in tatan.

- Na ñuu xiniñu'u ndikita'an na nditu'un ta'an na mi xáta na taka ya kòo ta'yu, ta nda tundini tavava ya xi'in yo.
- Ndi'i kúu ña'a ndo ndoso yu'u yo xixi yo, xe'e kui'i xi'in inka iva yaxi yo ná kundee ya ini ve'e.
- Na ti'vi ndikuu ye'e yo, saa va'a kixaa kiti tava kue'e.
- Na koo nina nu kata yo taka xi'in na ve'e yo.
- Kàta yo taka yatyi nu ndee yo, nu ivi, yita a yu'u tyiko'oyo xi'i yo tikuii.
- Ta tu na sántuxin yo taka ya va'a ta'yu, xe'e kui'i, te'e ndivi ra ya'a kivi ndúu ya xa'an nu ñu'u ta yo'o ka'an na xi'in composta.

ya kivi sikua'a yo composta, na kán yo in yavi kuni in metro ta u'un xa'a koo nu ndika ya, ini yavi yo'o tan yo taka ya va'a ta'yu. In tyindee ñaxin yo ka'a yavi yo'o, sáa sánda'a ñaxin yo ñu'u, saa tuku tyindee yo yáa kana nu tutun. Nda nu sandi'i ndasi yo sáta ya xi'in in tutu tu'un a xi'in iku ityi na xa'a kini ya ta ndasi yu'u yavi yo'o.

Nu xa ndíkaya tuku taka, ta'an tuku yo ya yavi, tyika yaxin yo ñu'u, yáa ta ndasi tuku yo ya, in sáa ku yo xi'in ya nda tyutu ya.

Vasa tan ndo lampa, a taka ya kóo ta'yu.

- Ta ku tutu carton, a tikoto yata va'a ka'mi ndo ya nu ñu'u.
- Ndikuu lampa ñu'u nduta vixi, ta xa'an, a tutu xe'e ñu'u ña'a sata yo, ka'mi ndo ya tyi táva ya kue'e xi'in kátyi yo, sáa tu ndutyi nuu yo, ta ixa yakua ya tatyi ndiki'in yo táku yo. Iyo lampa xi'in kaa va'a kuniñu'u yo tan yo ña'a, a ndikaya yo ya xiko yo.
- Na sa'vi yo ñu'u nu si'vi tata ri tina, a inka kiti sana yo tyi kóso ndikama nu ya sáa vaxi ri nu ña'a yaxi yo.

¿IKUA KE'E YO XI'IN SI'VI?

- Ta tata yo nu ndika, yaxi kiti si'vi ka'a yo, ta vaxi ri ve'e xi'in kue'e.
- Ta yátyi yu'u yita a yu'u tyiko'oyo tata yo kua'a ndi'i ya xi'in tikuí, ta kúkini iva tyi'i ndo'oyo na yaxi yo.
- Ndatu'un ta'an ndo ta sikua'a ndo yavi ityi tata ndo.
- Nu xa víi ndikita'an yo katyiñu yo a ndasa víi yo nu iyo yo, iyo kua'a na yuvi tyindée ta'an xi'in yo a ka'an na xa'a yo nduva'a ñuu yo.

ÑA'A XÁTU

- Ña'a xátu ku ya pila, kúvi kata kúu yo ya, koto tí'in na vali ya, takua'a tí'in yo ya kée ya tixin ñu'u nda'a, sáa ndóo nda'a yo.
- Táxi yo tin na vali ya, koto tí'vi na ya.
- Nu xa koo ka tyiñu ña pila vasa kata yo ya nu ndíka, táxi yo kundée ya ini ve'e yo, ni kata yo xi'in taka.
- Na ndakaya yo ndi'i ku pila ta tyikua'a yo ya ini carton a ini lampa ndási yu'u, ta xa kua'a va ku ya saa ku'un yo ndáka yo ya nda'a na ve'e na'nu nu kiya'vi pila, ná ndikuiso na ya ku'un ña nu xini míi na.
- Ta tu iyo ñu'u tutyi ye'e núu yo, sáta yo pila, ña ndikuiso xi'in ñu'u tutyi sáta.